УДК
677.017.636

СУПРУН Н.П[1]., СКРИПЧЕНКО А.Г[2]
[1]Київський національний університет технологій та дизайну, Україна
[2] Технічний університет Молдови

РОЗРОБКА ДИДАКТИЧНИХ ТЕКСТИЛЬНИХ ІГОР ДЛЯ ДІТЕЙ З ВІДХИЛЕННЯМ У РОЗВИТКУ

Мета роботи. *Встановити основні вимоги до текстильних дидактичних ігор, призначених для занять з дітьми, які мають відхилення у розвитку.*

Практичне значення. *Розроблено та виготовлено широкий асортимент текстильних посібників для розвитку сенсорної чутливості та просторових уявлень дітей з відхиленнями у розвитку.*

Ключові слова: *текстильні дидактичні ігри,сенсорна чутливість.*

Вступ. Діти з відхиленнями в розвитку представляють собою дуже неоднорідну групу, для яких найчастіше характерна недостатня сформованість уваги і пам'яті, пальцевої та артикуляційної моторики, мовної діяльності, словесно-логічного мислення, зорово-моторної координації.Одним з найважливіших питань адаптації таких дітей до побутової діяльності є система заходів по відновленню або компенсації їх фізичних і інтелектуальних здібностей. З цією метою використовується сенсорне виховання, значною складовою якого вважаються розвиваючі ігри [1]. Накопичення сенсорних уявлень у процесі спеціальних занять, що формують зорові і тактильні враження, вчать основам співвіднесення предметів за зовнішніми ознаками: величині, формі, положенню в просторі, сприяє створенню та гармонізації середовища, що оточує дитину. Особливу увагу психологи рекомендують приділити навчанню розумово відсталих дітей умінню обстежити предмет, аналізувати його, передбачати майбутній результат дії з ним. Дидактичні (розвиваючі) іграшки, правильно підібрані за кольором, формою, величиною і кількістю, є прекрасним засобом розвитку дітей з будь-якими порушеннями в розвитку в будь-якому віці. Вони не тільки збагачують відчуттєвий досвід дитини, але й учать її мислити, розвивають дрібну моторику рук, позитивно впливають на психіку, мобілізують волю, надають дітям відчуття соціальної повноцінності. Розробка широкого асортименту дидактичних текстильних ігор сприятиме більш успішному психічному розвитку дітей з особливими потребами.

Об'єкти та методи дослідження. Для розвитку сенсорної чутливості та просторових уявлень у дитини-інваліда нами пропонується використання величезних можливостей, закладених у різноманітті кольорів, видів фактур, туше та інших характерних особливостей текстильних матеріалів. З використанням плоских та об'ємних геометричних фігур, фігурок тварин, з різних матеріалів з різними наповнювачами були виготовлені текстильні посібники для проведення вправ на впізнання, які тренують зорову увагу, закріплюють поняття «великий» і «маленький», «м'який», «круглий» предмет та ін.

Результати дослідження. Проведені дослідження [2-5] дозволили сформулювати основні вимоги до дидактичних ігор, призначених для занять з дітьми, які мають відхилення у розвитку. Елементи таких розвиваючих посібників мають розрізнятися органолептично - на дотик, за вагою, за ступенем м'якості. Вони мають бути естетично привабливими, виконані в кольоровій гамі, яка викликає позитивне відчуття у дітей, асоціюється з певними явищами – сонячним світлом, небом,снігом, вогнем та ін. Обов'язковою вимогою до таких виробів є їх атравматичність, гіпоалергеність, легкість у догляді та ремонтопридатність.

Для вправ на тренування тактильних відчуттів було виготовлено широкий ряд текстильних посібників-іграшок, виконаних з використанням матеріалів (тканин, трикотажу, штучного хутра та ін.) із різко відмінною фактурою, від гладкої шовковистої до колючої або ребристої, з «теплим», «холодним», «сухим» туше. Фактура і туше матеріалу відображає особливості характеру його поверхні, які сприймаються дитиною візуально, викликаючи певні емоційні відгуки та асоціації. Вона різко відрізняє один вид дидактичних елементів від інших, роблячи їх несхожими, самобутніми. Для розвитку тактильної чутливості важливим фактором є також вид наповнювача таких виробів. В якості наповнювача ми використовували пластмасові та скляні кульки різного діаметру та ваги, крупи, тирсу, пісок та ін. (Рис.1,а). Вид та розміри " наочних посібників" із текстилю, ступінь їх наповнення та вага обиралися згідно з рекомендаціями методистів, які працюють в Київському дитячому закладі для дітей з порушеннями опірно-рухового апарату. Частина з виготовлених ігор виконана таким чином, що кожна об'ємна фігура має на зворотному боці частину текстильної застібки, за допомогою якої вона може легко закріплюватися на дошці, обтягнутій сукном, на яку настрочена друга частина застібки (Рис.1,б,в).

Дуже позитивно сприйнято дітьми і схвалено педагогами наша пропозиція розташовувати розвиваючі елементи в якості зйомник деталей на предметах одягу – шапочках, кишенях та ін. (Рис.1,г). Це дозволяє

активізувати процес проведення занять і краще залучати дітей до сумісного пізнання предметів.

а б в г

Рис.1. Приклади розроблених розвиваючих ігор

Розвиток зорового сприйняття у дітей з відхиленнями у розвитку неможливий без уміння розрізняти та ідентифікувати кольори предметів. Роль кольору в житті дитини дуже важлива. Кольори впливають на його настрій і поведінку. Одні кольори заспокоюю, інші – збуджують,одні викликають посмішку, інші - лякають. Знаючи функції і механізми впливу кольору на організм дитини, це можна використовувати з метою підвищення життєдіяльності організму в цілому, що поліпшує навчання, зміцнює здоров'я, впливає на сам процес розвитку, допомагає більш гармонійно розвиватися як особистісно, так і інтелектуально. Відомо, що червоний колір активізує сили організму, стимулює серцеву активність, активізує обмін речовин. Але з його застосуванням необхідно бути найбільш обережними: від довгого впливу червоного кольору дитина може перезбуджитися. Жовтий колір зміцнює нервову систему і зір, помаранчевий - сприяє поліпшенню травлення, стимулює роботу щитовидної залози, зелений колір допомагає при перевтомі і заспокоює, блакитні відтінки заспокоюють і надають розслаблюючий вплив на дитячий організм в цілому.

Важливу роль відіграє також декоративне оздоблення дидактичних ігор. Як свідчать проведені нами дослідження [2,3], діти дуже позитивно сприймають оздоблення, виконане за національними мотивами або на основі картин народних художників-примітивістів (Рис1, б,в). Вони добре ідентифікують зображених в умовному стилі тварин і навіть наділяють їх певними рисами характеру (добрий, злий, веселий) [3].

В ході спостереження за проведенням дидактичних занять з використанням розроблених текстильних ігор було встановлено, що в переважній більшості випадків з дітьми дошкільного віку з вираженою інтелектуальною недостатністю можливо встановити продуктивний контакт і включити їх під керівництвом педагога в спеціально організовану

діяльність. Діти здатні виконати елементарні дії по наслідуванню, за зразком. Був виявлений досить високий рівень розвитку дій, спрямованих на обстеження предметів, виявлення їх зовнішніх властивостей. Мотивом для здійснення орієнтовно-дослідницької діяльності може служити новизна предмета, великі розміри, яскраве забарвлення, фактура, форма, незвичайні дії, що здійснюються з цим предметом, і так само, прямі вказівки дорослого.

Висновки. Використання текстильних посібників відповідного художньо-колористичного оформлення, виконаних із текстильних матеріалів різної фактури і туше сприяє розвитку сенсорної чутливості та просторових уявлень у дітей з відхиленнями у розвитку. Розробка широкого асортименту таких виробів буде дієвим фактором покращення їх адаптації до оточуючого середовища.

Список літератури

1. Гаврилушкина О.П., Соколова Н.Д. Воспитание и обучение умственно отсталых детей дошкольного возраста. Программа. - М., 1991. -124 с.
2. Супрун Н.П., Суворова О.К., Василюк О.І, Левицька Н.Б. Про можливість використання колористичної гами картин Марії Примаченко в одязі дітей з особливими потребами // Вісник КНУТД. – 2009. -№5. – с.100-105.
3. Супрун Н.П., Суворова О.К., Василюк О.І., Ващенко Ю.П. Декоративне оздоблення одягу для дітей з особливими потребами, розроблене на базі картин Марії Примаченко //Вісник КНУТД. - 2010. -№1 (51). –с. 149 - 154.
4. Супрун Н.П., Власенко В.І., Арабулі С.І. Текстиль та багатофункціональні текстильні композиційні матеріали у виробах для інвалідів та важко хворих. Київ. КНУТД. - 2011. -360
5. Суворова О.К., Супрун Н.П., Потапенко А.В. Патент на промисловий зразок № 20574 «Розвиваюча гра». // Бюл. №13. 12.07.2010.